

Asia C-481/23 [Sangas] ⁱ

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

26.7.2023

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin:

Audiencia Nacional (Espanja)

Ennakkoratkaisupyyntöä koskevan päätöksen tekemispäivä:

24.7.2023

Osapuoli, jota vaaditaan luovutettavaksi:

JMTB

AUDIENCIA NACIONAL

SALA DE LO PENAL

[--]

[kansallisia prosessuaalisia kysymyksiä]

**ENNAKKORATKAISUKYSYMYS
TUOMIOISTUIMELLE**

EUROOPAN

UNIONIN

1. Ennakkoratkaisukysymyksen esittävä elin:

[--] Sala de lo Penal de la Audiencia Nacional.(valtakunnallisen ylioikeuden rikosasioita käsittelevä osasto)

2. [--] [asianosaisten tunnistetiedot]

ⁱ Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa oikeudenkäynnin minkään asianosaisten todellista nimeä.

3. Riidan kohde ja tosiseikat:

Audiencia Nacionalin tuomiolla, joka annettiin 21.2.2022 (ROJ: SAN 677/2022 – ECLI:ES:AN:2022:677) ja jota selvennettiin 3.3.2022 annetulla määräyksellä [– –], tuomittiin muun muassa syytetty JMTB, joka oli tehnyt KOLME VERORikosta ja RAHANPESURIKOKSEN, seuraaviin rangaistuksiin:

a) Jokaisesta kolmesta VERORikoksesta: kaksi vuotta vankeutta ja 23 miljoonan euron sakko verovuodelta 2011, 135 miljoonan euron sakko verovuodelta 2012 ja 140 miljoonan euron sakko verovuodelta 2013, samoin kuin julkisten avustusten tai tukien saamista koskevan mahdollisuuden ja vero- tai sosiaaliturvaetuuksia ja -kannustimia koskevan oikeuden menettäminen kolmen vuoden ajaksi.

b) RAHANPESURIKOKSESTA: kuusi vuotta vankeutta ja 54 miljoonaa euroa SAKKOA.

Teot, joista tämä syytetty tuomittiin, sisälsivät tiivistetysti esitettynä sen, että hän oli perustanut Espanjassa useita yrityksiä, joiden johtoon hän asetti bulvaaneja, jotka toimivat näennäisesti hallituksen jäseninä, järjestelläkseen veropetoksia maksaessaan hiilivedyn myynnistä Espanjassa arvonnlisäveroa verovuosilta 2011, 2012 ja 2013 Espanjassa. Salatakseen petoksen kohteena olleiden määrien alkuperän tämä syytetty johti lisäksi Espanjassa veropetoksen tekemiseen käytettyjen yhtiöiden varojen siirtoja ja määräsi siirroista muille veronkiertoon osallistuneille yhtiöille ja ulkomailla sijaitseville tileille.

Kun tämän syytetyn tästä tuomiosta tekemä valitus oli annettu tiedoksi, häneltä evättiin lupa matkustaa Romaniaan, mutta sen jälkeen, kun tämän syytetyn oli havaittu oleskelevan Kroatian Romanian-puoleisella rajalla, hänestä annettiin kotimainen ja kansainvälinen etsintäkuulutus ja hänet määrättiin otettavaksi kiinni ja vangittavaksi antamalla eurooppalainen ja kansainvälinen pidätys- ja luovuttamismääräys.

Curtea de Apel Alba Iulia (Alba Iulian ylioikeus, Romania) toimitti 4.4.2023 päivätyllä tiedonannolla jäljennöksen rikosasiassa annetusta päätöksestä nro 21/13.3.2023, jolla kieltäydyttiin tästä syytetystä annetun eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta.

Romanialaisen tuomioistuimen päätöstä, jolla kieltäydytään syytetyn luovuttamisesta, perustellaan ensinnäkin sillä, että yksikään eurooppalaisen pidätysmääräyksen ehdottomista kieltäytymisperusteista ei täyty.

Tämän jälkeen se toteaa tutkiessaan, täyttyykö jokin eurooppalaisen pidätysmääräyksen harkinnanvaraisista kieltäytymisperusteista tämän tuomion osalta, että henkilö, jonka luovuttamista vaaditaan, on esittänyt asiakirjoja, jotka osoittavat hänen asuneen keskeytyksittä ja laillisesti Romanian alueella vähintään viiden vuoden ajan, ja henkilö, jonka luovuttamista vaaditaan, on ilmoittanut, että hän ei halua tulla luovutetuksi Espanjan oikeusviranomaisille, mikä vastaa

määräyksen antaneen jäsenvaltion tuomion täytäntöönpanon kiistämistä, mistä syystä se katsoo, että luovuttamista koskeva kieltäytymisperuste täyttyy.

Toisaalta romanialainen tuomioistuin toteaa, että rikoksista, joista eurooppalaisen pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen antoi ensimmäisessä oikeusasteessa tuomion henkilölle, jonka luovuttamista vaaditaan, säädettiin kansallisessa lainsäädännössä veropetoksena ja rahanpesurikoksena, että rangaistus, josta säädetään näiden kahden rikoksen osalta, on 3–10 vuoden vankeusrangaistus ja että näin ollen silloin, jos teot olivat kuuluneet romanialaisten oikeusviranomaisten toimivaltaan, rikosvastuun vanhentumisaika olisi ollut 10 vuotta laskettuna viimeisimmän toimenpiteen/laiminlyönnin päivämäärästä. Tämä romanialaisen tuomioistuin toteaa, että kolme veropetosta, joista henkilö, jonka luovuttamista vaaditaan, tuomittiin, toteutettiin verovuosien 2011, 2012 ja 2013 aikana, jolloin voidaan katsoa, että vanhentumisaika on alkanut kulua viimeistään 31.12.2013.

Se toteaa huolimatta edellä esitetystä ja siitä, että vanhentumisaika alkoi kulua 31.12.2013 ja että vanhentumisaika on 10 vuotta, kuitenkin seuraavaa: *Siinä tapauksessa, että rikosvastuun vanhentumisaikaa ei olisi keskeytetty tai katkaistu, se olisi päättynyt 30.12.2021 (sic.)*, eikä teon toteuttamisesta lukien ole ollut mitään syytä, jonka perusteella rikosvastuun vanhentumisen kulku olisi voinut katketa, vaikka tämä Audiencia Nacionalin jaosto ilmoitti nimenomaisesti Romanian viranomaisille, että menettelyssä ei ollut ilmennyt minkäänlaista keskeytyksiä, vaan suullinen käsittely oli pidetty ja langettavaan tuomioon oli haettu muutosta.

Näin ollen romanialaisen tuomioistuin katsoo, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanon kaksi harkinnanvaraista kieltäytymisperustetta täyttyy, mistä syystä se kieltäytyy luovutettavaksi vaadittavasta JMTB:stä annetun eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta:

- Vastaaja on Romanian kansalainen.
- Se katsoo, että syyteoikeus olisi vanhentunut, jos rikokset olisivat kuuluneet Romanian oikeusviranomaisten toimivaltaan.

4 Asiaa koskevat oikeussäännöt:

Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehdyn neuvoston puitepäätöksen (2002/584/YOS) 4 artiklassa mainitaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen harkinnanvaraisten kieltäytymisperusteiden joukossa seuraavat:

- 4) *jos syyteoikeus on vanhentunut tai tuomittu rangaistus on rauennut täytäntöönpanosta vastaavan jäsenvaltion lainsäädännön mukaan ja teot kuuluvat tämän jäsenvaltion toimivaltaan sen oman rikoslainsäädännön mukaan.*

– 6) jos eurooppalainen pidätysmääräys on annettu vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten, kun etsitty henkilö oleskelee täytäntöönpanosta vastaavassa jäsenvaltiossa, on sen kansalainen tai asuu siellä vakinaisesti, ja tämä valtio sitoutuu panemaan tämän rangaistuksen tai toimenpiteen itse täytäntöön kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

a) Tämän 4 artiklan 4 alakohdan mukaisesti luovuttamisen täytäntöönpanosta voidaan kieltäytyä vain, jos eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanovaltio on kansallisen lainsäädäntönsä mukaan toimivaltainen antamaan ratkaisun tosiseikoista, joiden perusteella eurooppalainen pidätys- ja luovuttamismääräys on annettu, jolloin se voi soveltaa kansallista oikeuttaan ratkaistaessa, onko sen lainsäädännössä vahvistettu syyteoikeuden vanhentumisaika päättynyt tai tuomittu rangaistus rauennut.

Sitä vastoin silloin, kun täytäntöönpanovaltion tuomioistuimet eivät ole toimivaltaisia tutkimaan tosiseikkoja, joiden perusteella eurooppalainen pidätysmääräys on annettu, ne eivät voi antaa ratkaisua tuomitun rangaistuksen raukeamisesta tai syyteoikeuden vanhentumisesta soveltamalla omaa lainsäädäntöään, vaan niiden on noudatettava sen valtion lainsäädäntöä, jossa rikosoikeudenkäynti pidetään.

b) Toisaalta tämän 4 artiklan 6 alakohdassa sallitaan täytäntöönpanosta kieltäytyminen kolmella edellytyksellä:

- eurooppalainen pidätysmääräys on annettu vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten
- etsitty henkilö oleskelee täytäntöönpanosta vastaavassa jäsenvaltiossa, on sen kansalainen tai asuu siellä vakinaisesti
- ja tämä valtio sitoutuu panemaan tämän rangaistuksen tai toimenpiteen itse täytäntöön kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

5 Syyt, joiden vuoksi tämä tuomioistuin tiedustele unionin oikeuden tulkintaa tai pätevyyttä:

Romanialaisen tuomioistuimen antaman päätöksen perusteella ei vaikuta siltä, että siinä noudatettaisiin edellä mainitun puitepäätöksen periaatteita, joita Euroopan unionin kaikkien jäsenvaltioiden on noudatettava.

a) Ensinnäkin romanialaisen tuomioistuimen päätöksellä kieltäydytään luovuttamasta syytettynä olevaa JMTB:tä, koska syyteoikeuden katsotaan Romanian lainsäädännön perusteella vanhentuneen.

Tämä ratkaisu perustuu kuitenkin Romanian lainsäädännön mukaisten syyteoikeuden vanhentumista koskevien oikeussääntöjen soveltamiseen, vaikka kaikki rangaistut teot tehtiin Espanjassa ja ne ovat veropetoksia, jotka vaikuttavat Espanjan taloudellisiin etuihin, mikä merkitsee sitä, että Romanian tuomioistuimet eivät ole missään tapauksessa toimivaltaisia ratkaisemaan asiaa.

- b) Lisäksi luovuttamisesta kieltäytyminen sillä perusteella, että luovutettavaksi vaadittava henkilö asuu Romaniassa, ei näytä täyttävän puitepäätöksessä tämän luovuttamista koskevan harkinnanvaraisen kieltäytymisperusteen soveltamiselle asetettuja vaatimuksia.

Ensimmäinen edellä mainituista vaatimuksista ei täyty tässä tapauksessa, koska rikoksia koskeva oikeudenkäynti on vielä vireillä, vaikka luovutettavaksi vaadittavan henkilön osalta on jo annettu langettava tuomio ensimmäisessä oikeusasteessa.

Vaikka luovutettavaksi vaadittavan henkilön katsottaisiin asuvan Romaniassa siitä huolimatta, että asian käsittelyn aikana hänelle on sallittu matkustaminen Romaniaan vain joidenkin lyhyiden ajanjaksojen ajaksi, luovuttamisesta kieltäytymiseen ei liity Romanian viranomaisten sitoumusta siihen, että ne panisivat Romaniassa täytäntöön rangaistuksen, joka lopuksi saatettaisiin langettaa luovutettavaksi vaadittavalle henkilölle, mikä merkitsee sitä, että jos tämä peruste pidetään voimassa, nämä teot jäävät rankaisematta.

Kuten 31.1.2023 annetussa unionin tuomioistuimen tuomiossa Puig Gordi ym. (C-158/21, EU:C:2023:57, 75 ja 76 kohta) todetaan, *jos hyväksyttäisiin, että kukin jäsenvaltio voi ottaa näiden perusteiden lisäksi käyttöön muita perusteita, joiden nojalla täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voisi olla ryhtymättä toimenpiteisiin eurooppalaisen pidätysmääräyksen johdosta, olisi tämä omiaan sekä haittaamaan puitepäätöksen 2002/584 yhtenäistä soveltamista tekemällä sen soveltamisen riippuvaiseksi kansallisista oikeusnormeista että tekemään tehottomaksi puitepäätöksen 1 artiklan 2 kohdassa säädetyn velvollisuuden panna eurooppalaiset pidätysmääräykset täytäntöön antamalla käytännössä kullekin jäsenvaltiolle mahdollisuuden vapaasti määrittää ulottuvuuden, joka tällä velvollisuudella on suhteessa sen täytäntöönpanosta vastaaviin oikeusviranomaisiin. Tällainen tulkinta olisi esteenä mainitulla puitepäätöksellä käyttöön otetun rikoslain rikkomisesta tuomittujen tai epäiltyjen henkilöiden luovuttamista koskevan yksinkertaistetun ja tehokkaan järjestelmän moitteettomalle toiminnalle ja olisi näin ristiriidassa edellä 67 kohdassa mainitun puitepäätöksen tavoitteen kanssa.*

Ennakkoratkaisukysymyksen esittämisen tarpeellisuus:

Tämän ennakkoratkaisukysymyksen esittäminen on välttämätöntä, koska tämän tuomioistuimen esittämä eurooppalainen pidätys- ja luovuttamismääräys on jäänyt tehottomaksi Romaniassa, josta paennut henkilö on hakenut suojaa, ja varmasti muissakin Euroopan unionin maissa. Edellä mainitussa romanialaisen

tuomioistuimen päätöksessä todetaan tältä osin seuraavaa: ”Eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta vastaava Romanian oikeusviranomaisen pyytää kansallista SIRENE-virastoa toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet lisätäkseen yhden pätevyyttä koskevan indikaattorin SIS-järjestelmän perustuvaan vaatimukseen, jonka toinen jäsenvaltio on esittänyt sellaisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella, jonka täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomaisen kieltäytyy.”

Euroopan unionin tuomioistuimen (suuren jaoston) 31.1.2023 antaman tuomion (EU:C:2023:57) 140 kohdassa todetaan, ettei missään puitepäätöksen 2002/584 säännöksessä suljeta pois useiden peräkkäisten eurooppalaisten pidätysmääräysten antamista henkilöstä silloinkaan, kun hänestä annetun ensimmäisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta on kieltäydytty.

Saman tuomion 141 kohdassa kuitenkin todetaan myös, että uuden pidätysmääräyksen antaminen voi osoittautua tarpeelliseksi *sen jälkeen, kun seikat, jotka ovat estäneet aikaisemman eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanon, on voitu sivuuttaa, tai silloin, kun kyseisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymistä koskeva päätös ei ollut unionin oikeuden mukainen.*

On siis välttämätöntä, että Euroopan unionin tuomioistuin antaa ratkaisun siitä, onko romanialaisen tuomioistuimen päätös unionin oikeuden mukainen, jotta mahdollistetaan ainakin se, että luovutettavaksi pyydetystä syytetystä annetaan uusi eurooppalainen pidätysmääräys, joka on tehokas alueella, johon tämä on paennut välttyäkseen rangaistukselta.

6. Tähänastinen käsittely:

[– –]

[prosessuaaliset toimenpiteet, osapuolten ennakkoratkaisupyyntöä koskevat huomautukset; Abogado del Estado ja Ministerio Fiscal puoltavat ennakkoratkaisupyyntöä esittämistä; syytetty JMTB vastustaa]

7. Ennakkoratkaisukysymykset:

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 19 artiklan 3 kohdan b alakohdan ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklan nojalla on välttämätöntä, että Euroopan unionin tuomioistuin antaa vastauksen seuraaviin kysymyksiin:

1. Kun eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehdyn neuvoston puitepäätöksen (2002/584/YOS) 4 artiklan 6 alakohdassa vahvistetaan eurooppalaisen

pidätysmääräyksen harkinnanvaraisten kieltäytymisperusteiden joukossa se, että eurooppalainen pidätysmääräys on annettu vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten, kun etsitty henkilö oleskelee täytäntöönpanosta vastaavassa jäsenvaltiossa, on sen kansalainen tai asuu siellä vakinaisesti, ja tämä valtio sitoutuu panemaan tämän rangaistuksen tai toimenpiteen itse täytäntöön kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti:

a) Onko sallittua laajentaa tämän luovuttamista koskevan harkinnanvaraisen kieltäytymisperusteen soveltamista tapauksiin, joissa luovutettavaksi vaadittavaa henkilöä vastaan ei ole vielä annettu lopullista ratkaisua?

b) Jos tämä mahdollisuus hyväksytään, voidaanko luovuttamisesta kieltäytyä sillä perusteella, että luovutettavaksi vaadittavan henkilön katsotaan asuvan täytäntöönpanovaltiossa, ilman että täytäntöönpanovaltio sitoutuisi panemaan tämän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen itse täytäntöön kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti?

2. Kun eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehdyn neuvoston puitepäätöksen (2002/584/YOS) 4 artiklan 4 alakohdassa vahvistetaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen harkinnanvaraisten kieltäytymisperusteiden joukossa se, että syyteoikeus on vanhentunut tai tuomittu rangaistus on rauennut täytäntöönpanosta vastaavan jäsenvaltion lainsäädännön mukaan ja teot kuuluvat tämän jäsenvaltion toimivaltaan sen oman rikoslainsäädännön mukaan, **onko mahdollista laajentaa tätä eurooppalaisen pidätysmääräyksen harkinnanvaraista kieltäytymisperustetta koskemaan tapauksia, joissa syyteoikeuden katsotaan täytäntöönpanojäsenvaltion lainsäädännön perusteella vanhentuneen tai tuomion rauenneen, vaikka tämän valtion tuomioistuimet eivät olisi toimivaltaisia tutkimaan tosiseikkoja?**

[--]

[tuomareiden allekirjoitukset]